

Sygn. akt VI GC 87/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 listopada 2016 r.

Sąd Okręgowy w Rzeszowie VI Wydział Gospodarczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Barbara Frankowska

Protokolant: st. sekr. sądowy Małgorzata Zawilo

po rozpoznaniu w dniu 28 października 2016 r. w Rzeszowie

na rozprawie

sprawy z powództwa: **W. L. (1)**

przeciwko: **M. J. (1)**

o **uznanie czynności za bezskuteczne**

I. **u z n a j e** za bezskuteczne w stosunku do powoda W. L. (1) umowy:

a. darowizny samochodu marki I. (...) rok prod. 2006 o nr rej. (...), sporządzonej dnia 26 maja 2014r.,

b. darowizny samochodu marki S. rok prod. 2000 o nr rej. (...) sporządzonej dnia 8 kwietnia 2015r.

obie zawarte pomiędzy R. J. (1) i D. J. (1) a pozwanym M. J. (1) z pokrzywdzeniem powoda, któremu przysługuje wobec R. J. (1) wierzytelność w wysokości 94.306,56 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 4 kwietnia 2014r. do dnia zapłaty oraz kosztami sądowymi w wysokości 7.479 zł wynikająca z wyroku Sądu Okręgowego w Rzeszowie z dnia 24 września 2014r. sygn. akt VI GC 252/14 oraz wyroku Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z dnia 2 kwietnia 2015r. sygn. akt I ACa 666/14,

II. **z a s ą d z a** od pozwanego M. J. (1) na rzecz powoda W. L. (1) kwotę 11.933 zł (jedenaście tysięcy dziewięćset trzydzieści trzy złote) tytułem kosztów procesu, w tym kwotę 7.217 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego.

Sygn. akt VI GC 87/16

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 10 listopada 2016r.

Powód W. L. (1), pozwem z dnia 8 marca 2016r. (data stempla pocztowego k. 6), wniesionym przeciwko M. J. (1), ostatecznie sprecyzowanym na rozprawie w dniu 2 listopada 2016r., wniósł o uznanie za bezskuteczne w stosunku do powoda następujących umów darowizny, a to:

- z dnia 26 maja 2014r. samochodu marki I. o nr rej. (...),

- z dnia 8 kwietnia 2015r. samochodu marki S. o nr rej. (...)

zawartych przez pozwanego M. J. (1) i dłużnika R. J. (1) z pokrzywdzeniem powoda, któremu przysługuje wobec R. J. (1) wierzytelność w wysokości 94 306,56 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 4.04.2014r. do dnia zapłaty oraz kosztami

sądowymi w wysokości 7 479 zł, ustalona wyrokiem Sądu Okręgowego w Rzeszowie z dnia 24.09.2014r. sygn. akt VI GC 252/14 oraz wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z dnia 2.04.2015r. sygn. akt I ACa 666/14.

Ponadto powód wniósł o zasądzenie od pozwanego na jego rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwu powód wskazał, że uzyskał prawomocny tytuł wykonawczy wobec dłużnika R. J. (1), a wierzytelność wynikająca z tego tytułu, mimo skierowania do egzekucji ((...)nie została zaspokojona. W toku egzekucji komornik poinformował powoda o wskazanych na wstępie umowach darowizny samochodów ciężarowych. Wierzyciel wyczerpał wszystkie przewidziane prawem środki prawne zmierzające do zaspokojenia przypadających mu wierzytelności od dłużnika, co okazało się niewystarczające ze względu na brak jakiegokolwiek majątku dłużnika, z którego mogłoby nastąpić zaspokojenie. Dlatego roszczenie objęte pozwem znajduje oparcie w treści art. 527 k.c. i nast.

Pozwany w odpowiedzi na pozew wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie kosztów postępowania zarzucając, że nie zostały spełnione przesłanki skargi pauliańskiej, a powód nie wykazał, aby zawarcie spornych umów było działaniem dłużnika ze świadomością pokrzywdzenia powoda. W ocenie pozwanego powód nie wyczerpał przewidzianych prawem środków zmierzających do zaspokojenia swojej wierzytelności i nie wykazał braku jakiegokolwiek majątku dłużnika, z którego mógł uzyskać zaspokojenie. Pozwany podał, że dłużnik R. J. (1) jest współwłaścicielem opisanych w odpowiedzi na pozew nieruchomości w D. i w Ł., posiada comiesięczne dochody z tytułu świadczenia przedemerytalnego oraz posiada liczne wierzytelności, w tym w stosunku do powoda na kwotę 134 000 zł i w stosunku do R. H. (1) na kwotę 125 000 zł (objętej postępowaniem egzekucyjnym (...)). O powyższych wierzytelnościach i innym wartościowym majątku dłużnika powód wiedział, a mimo to nie skierował do niego egzekucji. Ponadto pozwany zarzucił, że dłużnik R. J. (1) potrącił swoją wierzytelność w stosunku do wierzytelności powoda i w konsekwencji nie jest dłużnikiem powoda, lecz jego wierzycielem co do kwoty ok. 40 000 zł.

W piśmie z dnia 27 czerwca 2016r. pozwany ponadto zarzucił, że nie jest już właścicielem samochodu marki S. (...), który w dniu 17 czerwca 2015r. sprzedał T. L., a następnie fakt sprzedaży zgłosił w Starostwie (...) pismem z dnia 18 czerwca 2015r.

Na rozprawie strona pozwana zarzuciła nadto, że sporne samochody wchodziły w skład wspólności majątkowej małżeńskiej dłużnika R. J. (1) i jego małżonki D. J. (1), co w świetle przytoczonego wyroku Sąd Najwyższego jest dodatkową podstawą oddalenia pozwu, skoro powód nie żądał zniesienia ustawowej wspólności małżeńskiej darczyńców.

Powód w odpowiedzi na powyższe podtrzymał żądanie pozwu w całości, zaprzeczył jakoby dłużnik R. J. (1) miał wobec niego wierzytelność w kwocie ponad 134 000 zł, którą skutecznie potrącił oraz podtrzymał stanowisko, że egzekucję skierował do całego majątku dłużnika, o którym wiedział. Zbycie jednego z pojazdów nie ma wpływu na legitymację pozwanego w tym procesie.

Sąd Okręgowy ustalił co następuje:

Powód W. L. (1) w ramach swojego przedsiębiorstwa współpracował z R. J. (1), również przedsiębiorcą. Świadczyli sobie wzajemnie różne usługi. I tak R. J. (1) wykonywał na zlecenie powoda roboty budowlane związane z realizacją hali magazynowej w R.. R. J. (1) wystawił z tego tytułu dwie faktury vat, a to nr (...) z dnia 23.12.2013r. na kwotę 67.650 zł brutto i (...)z dnia 22.11.2013r. na kwotę 66.420 zł brutto. W obydwu powyższych fakturach powód potwierdził ich odbiór. Faktury zostały wystawione końcem roku 2013, kiedy roboty nie były jeszcze zakończone i odebrane. Strony uzgodniły zapłatę w drodze kompensaty po wykonaniu robót. Ostatecznie roboty nie zostały wykonane, protokoły odbioru nie zostały sporządzone, powód zerwał umowę z R. J. (1) i wprowadził innego wykonawcę.

R. J. (1) złożył oświadczenie o potrąceniu pismem z dnia 9.07.2014r. Zarzut potrącenia tej wierzytelności R. J. (2) w stosunku do powoda został podniesiony w sprawie VI GC 252/14 i nie został uwzględniony w prawomocnym wyroku wydanym w sprawie.

Później dłużnik R. J. (1), pismem z dnia 23.11.2015r. zawiadził powoda W. L. (1) do próby ugodowej odnośnie zapłaty kwoty 134.070 zł tytułem należności z ww. faktur vat. Postępowanie toczyło w Sądzie Rejonowym w Rzeszowie pod sygn. akt V GC o 727/15, a do ugody nie doszło, bo wzywający R. J. nie stawiał się na posiedzenie.

Powód kwestionuje, że jest dłużnikiem R. J. (1) z tytułu kwot objętych tymi fakturami.

dowód: umowa nr (...) k. 134; zlecenia robót nr (...) i (...) k. 136, 137; faktury vat nr (...) z dnia 23.12.2013r. k. 138 i nr (...)k. 139; uzasadnienie wyroku SO w Rzeszowie z dnia 24.09.2014r. sygn. akt VI GC 252/14 k. 105-107 i SA w R. z dnia 2.04.2015r. sygn. akt I ACa 666/15 k. 109-111, wniosek o zawiadzenie do próby ugodowej i z załącznikami k. 131-140; zeznania świadka R. J. – pomocniczo k. 155; zeznania powoda W. L. – pomocniczo k. 155/v;

Powód natomiast wykonywał dla R. J. (1) prace na terenie (...) SA Oddział w R. i wystawił z tego tytułu fakturę vat nr (...) z dnia 18.02.2014r. na kwotę 94.306, 56 zł brutto. Pismem z dnia 13.05.2014r. powód wezwał R. J. do zapłaty powyższej faktury Odnośnie tej faktury powód wytoczył przeciwko R. J. pozew w sprawie VI GC 252/14. Ostatecznie prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Rzeszowie z dnia 24.09.2014r. należność z tej faktury została zasądzona wraz z odsetkami i kosztami procesu od R. J.. W toku postępowania w sprawie VI GC 252/14 sąd nie uwzględnił zarzutu potrącenia zgłoszonego przez R. J. odnośnie kwot z faktur nr (...) z dnia 23.12.2013r. i nr(...)z dnia 22.11.2013r.

dowód: faktura vat nr (...) z dnia 18.02.2014r. k. 88; wezwanie do zapłaty z dnia 13.05.2014r. k. 89; uzasadnienie wyroku SO w Rzeszowie z dnia 24.09.2014r. sygn. akt VI GC 252/14 k. 105-107 i SA w R. z dnia 2.04.2015r. sygn. akt I ACa 666/15 k. 109-111; zeznania powoda W. L.

Wierzytelność objęta tytułem wykonawczym wydanym w sprawie VI GC 252/14 została przez powoda skierowana do egzekucji, prowadzonej przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Łańcucie za pismem z dnia 20.04.2015r. Egzekucja była prowadzona pod sygn. akt (...). W toku egzekucji w dniu 24.04.2015r. został sporządzony protokół zajęcia ruchomości. Zajęto samochód J. (...). Poza ruchomościami egzekucję skierowano do wierzytelności z rachunków bankowych R. J. oraz z tytułu nadpłaty podatku dochodowego i zwrotu podatku vat, dokonano zajęcia świadczenia emerytalno-rentowego. Postanowieniem z dnia 30.06.2016r. postępowanie egzekucyjne (...)zostało umorzone na podstawie art. 824 § 1 pkt 3 kpc wobec bezskuteczności egzekucji. Z uzasadnienia postanowienia wynika, że egzekucja była bezskuteczna w odniesieniu do wskazanego majątku dłużnika. Dłużnik nie prowadzi działalności gospodarczej od lipca 2014r., nie posiada na rachunkach bankowych środków dla realizacji zajęć, a ponadto egzekucję z tych środków prowadzą inne podmioty, a to: Naczelnik Urzędu Skarbowego, ZUS oraz czterech innych komorników. Świadczenie przedemerytalne już zostało zajęte. W kancelarii komornika obecnie prowadzone są cztery inne postępowania egzekucyjne wobec tego dłużnika na łączną kwotę około 200 000 zł, w tym postępowania korzystające z pierwszeństwa zaspokojenia na podstawie art. 1025 k.p.c. na rzecz ZUS. Zaś w piśmie z dnia 29.04.2016 r. komornik ustalił, że dłużnik jest również właścicielem na prawach wspólności ustawowej małżeńskiej udziału w 1/3 w nieruchomości o powierzchni 3 arów, położonej w S..

R. J. (1) zeznał na rozprawie, że aktualnie nie ma już żadnej nieruchomości.

dowód: wniosek egzekucyjny k. 119; protokół zajęcia ruchomości z dnia 24.04.2015r. k. 129; zajęcia wierzytelności k. 121, 124- 127; zawiadomienie wierzyciela o stanie egzekucji k. 128; wykaz z ksiąg wieczystych k. 129;postanowienie z dnia 30.06.2016r. o umorzeniu postępowania k. 130; zeznania świadka R. J. – pomocniczo k. 155;

Dnia 26 maja 2014 r. R. J. (1) i D. J. (1) zawarli z pozwanym M. J. (1) umowę darowizny (...) rok prod. 2006, nr rej. (...), co zgłoszono w Starostwie Powiatowym w Ł. 28 maja 2014r.

Dnia w 8 kwietnia 2015r. R. J. (1) i D. J. (1) zawarli z pozwanym M. J. (1) umowę darowizny (...) rok prod. 2000, nr rej. (...), co również zgłoszono w Starostwie Powiatowym w Ł. dnia 15 kwietnia 2015r.

Dnia 17 czerwca 2015r. pozwany M. J. (1) zawarł z T. L. umowę sprzedaży samochodu marki S., rok prod. 2000, nr rej. (...), co zgłoszono w Starostwie Powiatowym w Ł. dnia 18.06.2015r.

dowody: umowy darowizny i sprzedaży z potwierdzeniem zgłoszenia k. 52-55

Rozliczenia między powodem W. L. (1) a R. J. (1) objęte postępowaniem w sprawie VI GC 252/14 dotyczyły działalności gospodarczej R. J. prowadzonej przez niego osobiście, jednoosobowo. R. J. (1) wcześniej prowadził działalność gospodarczą wspólnie z małżonką D. J. (1) w ramach spółki cywilnej.

dowód: zeznania świadka R. J. – pomocniczo k. 155

R. J. (1) jest jednym z wierzycieli, obok C. J., wobec R. H. (1), w zakresie należności wynoszącej 76.860 zł z ustawowymi odsetkami i kosztami, objętej tytułem egzekucyjnym wydanym przez Sąd Rejonowy w Rzeszowie w dniu 9 lipca 2007r. sygn. akt V GNC 1452/07 oraz wyrokiem tego sądu z dnia 25 lutego 2009r. sygn. akt V GC 507/07, po zaopatrzeniu w klauzulę wykonalności w dniu 21 grudnia 2009r. Wierzytelność ta była przedmiotem postępowania egzekucyjnego (...) w toku, którego wyegzekwowano jedynie kwotę 4.050,58 zł.

dowód: tytuł wykonawczy w sprawie V GC 507/07 wraz z adnotacją komornika k. 149

W związku z zakończeniem działalności gospodarczej przez R. J. (1), co nastąpiło w lipcu 2014r., rodzice pozwanego przekazali mu samochody, które jego ojciec R. J. używał do prowadzenia działalności gospodarczej, aby pozwany mógł z nich korzystać w zakresie swojej, prowadzonej od 2008r., działalności.

dowód: zeznania pozwanego M. J. – pomocniczo k. 156

Ustalając powyższy stan faktyczny Sąd dał wiarę zebranych w sprawie dowodom z dokumentów, zarówno urzędowym jak i prywatnym, które nie budziły wątpliwości co do ich prawdziwości i treści z tym zastrzeżeniem, że dokumenty związane z wierzytelnością R. J. (1) wobec powoda W. L., a to faktury vat nr (...) z dnia 23.12.2013r. i nr 37a/13, kosztorys ofertowy, umowa nr (...) z dnia 10.09.2013r., zlecenia nr (...) i (...) do ww. umowy, a także zeznania świadka R. J. w części dotyczącej wzajemnego roszczenia wobec powoda w całości okoliczności sprawy nie dokumentują i nie wykazują w sposób wystarczający i dostatecznie miarodajny istnienia i wymagalności tej wierzytelności, a zatem w oparciu o te dowody nie można przypisać roszczeniu dłużnika atrybutu potrącalności z wierzytelnością powoda wynikającą z tytułu wykonawczego wydanego w sprawie VI GC 252/14. Nie można bowiem nie uwzględnić faktu, że wierzytelność ta została przedstawiona do potrącenia oświadczeniem i zarzutem procesowym podniesionym przez R. J. w sprawie VI GC 252/14 i zarzut ten nie został uwzględniony poprzez uznanie, że nie jest dostatecznie wykazany. W niniejszym procesie jedyna różnica dowodowa to podjęta przez R. J. (1) czynność polegająca na zawezwaniu powoda do próby ugodowej, zakończonej nie zawarciem ugody wobec niestawiennictwa wzywającego na posiedzenie. Skoro powód w niniejszym procesie zakwestionował roszczenie wzajemne R. J. (1) i jego stanowisko jest niezmiennie od momentu zgłoszenia zarzutu potrącenia w sprawie VI GC 252/14 brak innych wiarygodnych dowodów (np. orzeczenia sądowego) skutkuje niewykazaniem okoliczności, że R. J. nie jest dłużnikiem W. L.. Mając na uwadze powyższe Sąd nie dał także częściowo wiary świadkowi R. J. w zakresie w jakim zeznał, że nie jest dłużnikiem tylko wierzycielem wobec powoda W. L., bo przeczy temu treść prawomocnego wyroku wydanego w sprawie VI GC 252/14.

Sąd dał wiarę zeznaniom powoda w całości, a zeznaniom pozwanego w zakresie w jakim stanowiły podstawę od dokonania powyższych ustaleń faktycznych. Bez znaczenia dla rozstrzygnięcia w sprawie były zeznania pozwanego, co do nieznamomości sytuacji finansowej przedsiębiorstwa ojca, a także przyczyn darowizny spornych pojazdów.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Powód W. L. (1) domaga się uznania przez Sąd za bezskuteczne dwóch umów darowizny samochodów ciężarowych opisanych w pozwie, dokonanych przez dłużnika R. J. na rzecz syna M. J. (1) – pozwanego w sprawie – z pokrzywdzeniem powoda, który w związku z tym nie może zaspokoić swojej wierzytelności, objętej tytułem wykonawczym wydanym w sprawie VI GC 252/14. W pozwie wskazał, że odstawą prawną niniejszego powództwa są przepisy art. 527 kc i 528 kc.

Wskazane w pozwie jako podstawa prawna powództwa przepisy art. 527 i nast. kc regulują tzw. skargę pauliańską, czyli instytucję służącą ochronie wierzyciela w razie niewypłacalności dłużnika. Celem tej regulacji jest zabezpieczenie interesów wierzyciela w przypadku nielojalnego postępowania dłużnika, który doprowadza swój majątek do stanu zagrażającego zaspokojeniu wierzyciela. Aby skarga pauliańska mogła być zastosowana muszą być spełnione kumulatywnie następujące przesłanki:

- 1) dokonanie przez dłużnika ważnej czynności prawnej,
- 2) pokrzywdzenie wierzyciela,
- 3) uzyskanie przez osobę trzecią korzyści majątkowej,
- 4) świadomość dłużnika pokrzywdzenia wierzyciela,
- 5) świadomość osoby trzeciej o pokrzywdzeniu wierzyciela lub też możliwość powzięcia takiej informacji z zachowaniem przez dłużnika należytej staranności,
- 6) żądanie przez wierzyciela uznania danej czynności za bezskuteczną w stosunku do niego.

Przy czym wymóg zaistnienia przesłanki wymienionej w pkt 5 jest modyfikowany przez treść art. 528 kc, który stanowi, że jeżeli osoba trzecia wskutek czynności prawnej dokonanej przez dłużnika z pokrzywdzeniem wierzyciela uzyskała korzyść majątkową bezpłatnie, wierzyciel może żądać uznania czynności za bezskuteczną, chociażby osoba ta nie wiedziała i nawet przy zachowaniu należytej staranności nie mogła się dowiedzieć, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli.

Wszystkie przesłanki skargi pauliańskiej powinny być wykazane przez wierzyciela (art. 6 kc)

Pozwany kwestionując zasadność żądania pozwu zarzucił, że:

- dłużnik nie działał ze świadomością pokrzywdzenia powoda jako wierzyciela, bo miał majątek do którego powód nie skierował egzekucji (nieruchomości, comiesięczne świadczenie emerytalno-rentowe i wierzytelności: jedna do R. H., a druga do samego W. L., która przekraczała zadłużenie wzajemne do powoda i ostatecznie skutkowało tym, że to powód jest dłużnikiem R. J. na kwotę ok. 40.000 zł);

- jeden ze spornych pojazdów (S. o nr rej. (...)) został przez powoda sprzedany przed wytoczeniem powództwa, na podstawie umowy z dnia 17.06.2015r., co zgłoszono we właściwym wydziale komunikacji, a skutkuje to brakiem legitymacji pozwanego w tej części pozwu;

- obydwie sporne pojazdy przed zawarciem umów darowizny należały do majątku wspólnego małżeńskiego dłużnika R. J. i D. J., przez obydwójga zostały podarowane pozwanemu, a małżonka dłużnika nie wyrażała zgody na zaciągnięcie przez dłużnika zobowiązania objętego wskazanym w pozwie tytułem wykonawczym, co uniemożliwia powodowi zaspokojenie się z tego majątku i daje podstawę do oddalenia powództwa.

W ocenie Sądu Okręgowego zarzuty pozwanego nie zasługują na uwzględnienie, a okoliczności faktyczne dają podstawę do przyjęcia, że powód wykazał wszystkie przesłanki skargi pauliańskiej w odniesieniu do obydwu umów.

W ocenie Sądu Okręgowego w pierwszej kolejności odnieść się należy do zarzutu najdalej idącego i rozważyć czy okoliczność, że sporne pojazdy były przedmiotem wspólności majątkowej małżeńskiej dłużnika i jego małżonki, która to nie wyrażała zgody na zaciągnięcie przez dłużnika zobowiązania wobec powoda czyni bezskutecznym roszczenie ze skargi pauliańskiej. Formułując ten zarzut pełnomocnik pozwanego powołał się na stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w uchwale z dnia 12.05.2011r. sygn. akt III CZP 19/11. Treść tej uchwały brzmi: Wierzyciel, którego dłużnikiem jest jeden z małżonków, może żądać na podstawie art. 527 1 kc uznania za bezskuteczną

do niego czynności prawnej dokonanej przez obu małżonków i dotyczącej ich majątku, gdy małżonek dłużnika nie wyraził zgody na zaciągnięcie zobowiązania w myśl art. 41 § 1 kro. Już z samej treści uchwały wynika, że wydana została w okolicznościach faktycznych analogicznych jak w niniejszej sprawie, gdzie nie ma sporu co do tego, że przedmiotowe umowy darowizny były zawarte przez małżonków R. i D. J. (1), powód nie kwestionował, że pojazdy wchodziły w skład wspólności majątkowej małżeńskiej, a małżonka dłużnika nie wyrażała zgody na zobowiązanie objęte tytułem wykonawczym wydanym w sprawie VI GC 252/14. Okoliczność ta jednak nie ma znaczenia. Jak wyjaśnia Sąd Najwyższy w uzasadnieniu powyższej uchwały aktualnie przyjęte rozwiązania w zakresie ukształtowania odpowiedzialności małżonka za długi małżonka (art. 41 § 1 i 2 kro – w brzmieniu od 20.01.2005r.) nie mogą eliminować ani ograniczać możliwości posługiwania się skargą pauliańską wobec rozporządzeń obejmujących składniki majątku wspólnego i dokonywanych przez małżonków in fraudem creditoris (art. 527 i nast. kc). W przeciwnym razie doszłoby do znacznego osłabienia zasadniczych funkcji ochronnych tego uniwersalnego środka prawnego przysługującego wierzycielom i związanego z każdą wierzycielnością (np. wyrok SN z dnia 11.12.2009r. V CSK 184/09). Nie odpowiadałoby to także podstawowym założeniom reformy małżeńskiego prawa majątkowego dokonanej ustawą z dnia 17.06.2004r. o zmianie ustaw – k.r. i op. oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. nr 162 poz. 1691), mającej na celu unowocześnienie reguł uczestniczenia w obrocie prawnym małżonków pozostających we wspólności ustawowej. (...) Ochronny cel skargi pauliańskiej przemawia za tym, aby dopuścić taką skargę także wówczas, gdy nielojalne wobec wierzyciela rozporządzenie majątkowe podejmowane było nie tylko przez małżonków mających status dłużników w rozumieniu art. 527 k.c., ale przynajmniej z udziałem jednego takiego dłużnika. Sam udział małżonka niebędącego dłużnikiem wierzyciela w czynności prawnej noszącej cechy czynności fraudacyjnej powinien być wystarczającą okolicznością przemawiającą za możliwością uznania całej czynności prawnej za bezskuteczną wobec wierzyciela (art. 532 k.c.), a nie tylko za zakwestionowaniem jej skuteczności wobec zadłużonego małżonka. Sąd Okręgowy podziela w całości powyższą argumentację, bo majątek wspólny nie powinien być trwale wyłączony spod egzekucji dla wierzyciela tylko jednego z małżonków. Wyłączenie skargi pauliańskiej tylko z tej przyczyny byłoby wypaczeniem istoty i celu tej instytucji, tj. ochrony wierzyciela przed nieuczciwym zachowaniem dłużnika. Powyższe jest wystarczające dla uznania tego zarzutu za bezzasadny.

Niezasadny jest także zarzut, że zbycie przez powoda jednego ze spornych pojazdów skutkuje w tym zakresie brakiem legitymacji procesowej pozwanego. W judykaturze oraz literaturze za ugruntowany uznać należy pogląd, że wierzyciel nie traci prawa do żądania uznania za bezskuteczną czynności prawnej dokonanej z jego pokrzywdzeniem przez dłużnika z osobą trzecią w wypadku, gdy osoba trzecia rozporządziła odpłatnie uzyskaną korzyścią na rzecz osoby działającej w dobrej wierze. Odmienny pogląd niezasadnie wiązałby skargę z przedmiotem, który zbył dłużnik i w razie jego dalszego zbycia pozbawiłby ją całkowicie znaczenia prawnego. Dla pozbawienia wierzyciela jego uprawnienia wystarczyłoby bowiem dalsze zbycie rzeczy osobie w dobrej wierze (vide uzasadnienie wyroku SN z dnia 30.09.2004r. sygn. akt IV CK 30/04 oraz powołane tam orzeczenia SN z dnia 27 lutego 2004 r., V CK 272/03 oraz z dnia 13 maja 1974 r., III CRN 88/74). Legitymacja bierna będzie w dalszym ciągu przysługiwać osobie trzeciej, która rozporządziła korzyścią uzyskaną w warunkach art. 527 kc na rzecz kolejnej osoby. Możliwość dochodzenia roszczenia bezpośrednio przeciwko kontrahentowi osoby trzeciej jest prawem wierzyciela, nie zaś jego obowiązkiem, co wynika nie tylko z braku kategorycznego ustawowego odesłania go na drogę takiego procesu, ale również z wprowadzenia przesłanek warunkujących skuteczność takiego powództwa (tak teza 6 komentarza do art. 531 kc pod red. K. Osajdy wyd. z 2015r., Legalis i powołany tam wyrok SA w Gdańsku I ACa 10/10; podobnie teza B1 komentarza do art. 531 § 1 kc w Komentarz do wybranych przepisów kc M. Jasińska wyd. z 2014r., Legalis).

Odnosząc się do ostatniej kwestii czy dłużnik działał z pokrzywdzeniem wierzyciela i czy spełnione zostały wszystkie konieczne przesłanki skargi pauliańskiej stwierdzić należy w pierwszej kolejności, że strona pozwana nie wykazała jakoby to R. J. (1) – ojciec pozwanego był wierzycielem powoda W. L. (1) co do kwoty ok. 40 000 zł, a nie dłużnikiem co do wierzycielności objętej tytułem wykonawczym wydanym w sprawie VI GC 252/14. Dla wykazania skutecznego potrącenia wierzycielności R. J. (1) w kwocie ponad 134.000 zł, wynikających z faktur nr (...), w stosunku do wierzycielności powoda z faktury nr (...) na kwotę 94.306,56 zł nie może zostać uznane za wystarczające jedynie przedłożenie ww. faktur, umowy nr (...) i zleceń robót nr (...) i (...) oraz zeznań świadka R. J., skoro powyższe dowody nie były wystarczające w procesie pomiędzy powodem i R. J. (1) dla wykazania skutecznego potrącenia wzajemnych

wierzytelności (vide uzasadnienie wyroku SO w Rzeszowie z dnia 24.09.2014r. VI GC 252/14 oraz wyroku SA w Rzeszowie w zdnia 2.04.2015r. I ACa 666/15). Skoro wzajemna wierzytelność R. J. wobec powoda jest w dalszym ciągu sporna to nieuwzględnienie zarzutu potrącenia w procesie VI GC 252/14 nie uniemożliwiało wytoczenia powództwa o zapłatę kwot wynikających z faktur nr (...) i jedynie przeciwstawienie tytułu egzekucyjnego roszczeniu powoda mogło być skutecznym dowodem dla wykazania, że R. J. (1) nie jest dłużnikiem powoda, lecz jego wierzycielem. Zatem nie ulega wątpliwości, że powód w sposób jednoznaczny i w pełni wiarygodny wykazał dokumentami urzędowymi (ww. wyrokami), że R. J. (1) jest jego dłużnikiem w zakresie kwoty 94.306,56 zł z ustawowymi odsetkami i kosztami procesu jak w wyroku XI GC 252/14.

W tym miejscu należy poczynić uwagi natury ogólnej, a mianowicie, że dla skuteczności skargi pauliańskiej nie jest konieczne aby w zamiarze dłużnika leżało pokrzywdzenie wierzycieli, ani też aby zamiar ten był skierowany przeciwko określonemu wierzycielowi. Wystarcza świadomość dłużnika, że czynność przez niego dokonana może spowodować dla ogółu wierzycieli niemożność zaspokojenia się. Świadomość ta musi istnieć w chwili dokonania czynności prawnej (tak SA w Warszawie w wyroku z dnia 19.11.1997r. sygn. akt I ACa 737/97). Świadomość oznacza w tym przypadku rozeznanie, rozumienie własnego i cudzego działania. Ciężar dowodu świadomości dłużnika pokrzywdzenia wierzyciela spoczywa na wierzycielu – powodzie. Przyjmuje się, że aby uznać świadomość dłużnika działania z pokrzywdzeniem wierzycieli należy wykazać, że dłużnik wiedział o istnieniu wierzyciela oraz, że dłużnik znał skutek czynności prawnej – usunięcie z majątku walorów nadających się do zaspokojenia wierzyciela.

Z pokrzywdzeniem wierzycieli dokonana jest czynność prawna, na skutek której dłużnik stał się niewypłacalny albo stał się niewypłacalny w wyższym stopniu. Niewypłacalnym w rozumieniu art. 527 kc jest ten w którym majątku brak jest składników, które można zająć na poczet wierzytelności. O niewypłacalności jako przesłance skargi pauliańskiej można mówić jednak nie tylko wtedy gdy pasywa majątku dłużnika przewyższają aktywa, ale również wtedy gdy nie istnieje faktyczna możliwość zaspokojenia przez wierzyciela całej wierzytelności (utrudnienia w zaspokojeniu). Decyduje nie tyle rachunkowy bilans składników majątku dłużnika, co faktyczna niemożliwość zaspokojenia przez dłużnika całej wierzytelności (por. także wyr. SA w Warszawie z 8.10.2014 r., VI ACa 1940/13, L.). Do przyjęcia, że dłużnik dokonywał czynności ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli wystarczy by dłużnik takie pokrzywdzenie przewidywał w granicach ewentualności (wyrok SA w Poznaniu z dnia 12.05.2005r. sygn. akt I ACa 1764/04) oraz wtedy gdy w chwili dokonywania czynności liczył się z tym, że w związku z jego działalnością może mieć wierzycieli i że czynność jego może być połączona z ich krzywdą (wyrok SN z dnia 7.02.2008r. sygn. akt V CSK 434/07). Pokrzywdzenie wierzyciela polega zatem na tym, że jego wierzytelność nie może być zrealizowana i zrealizowanie jej w przyszłości jest również wątpliwe. Zaznaczyć również należy, że okoliczność pokrzywdzenia wierzyciela powinna występować wg stanu na dzień zaskarżenia i orzekania o bezskuteczności czynności (tak SN w orzeczeniach wydanych w sprawach V CSK 309/08 i V CKN 280/00).

Przenosząc powyższe rozważania na okoliczności sprawy należy stwierdzić, że w dacie 18.02.2014r. powód wystawia R. J. (1) fakturę vat nr (...) na kwotę 94.306,56 zł z terminem płatności na 3.04.2014r. Zauważyć należy, że mimo uzgodnienia wzajemnych rozliczeń w drodze kompensat w ww. fakturze powód wskazuje sposób zapłaty „gotówka/przelew”. W dacie 13.05.2014r. powód wysłała do R. J. wezwanie do zapłaty należności z (...), co zbiega się z pismem R. J. z dnia 12.05.2014r. (k. 91), co oznacza, że sporna jest kwestia wzajemnych rozliczeń pomiędzy W. L. i R. J., a należność tego ostatniego jest kwestionowana. W dacie 30.05.2014r. W. L. wnosi pozew w sprawie VI GNc 230/14, później toczącej się pod sygn. akt VI GC 252/14. Ta czynność zbiega się z zawarciem w dniu 26.05.2014r. przez R. J. (1) i jego małżonkę umowy darowizny na rzecz pozwanego M. J. (1) samochodu marki I. nr rej. (...). Sprawa VI GC 252/14 kończy się prawomocnie w dacie 2.04.2015r. (wyrok SA k. 109). Zaś kolejna umowa darowizny zawarta jest w dniu 8.04.2015r. Powód wszczyna postępowanie egzekucyjne (...)w dniu 22 kwietnia 2015r., które zostaje umorzone postanowieniem z dnia 30.06.2016r. na podstawie art. 824 § 1 pkt 3 kpc wobec bezskuteczności egzekucji. Przy czym postępowanie jest skierowane do różnych składników majątkowych dłużnika, a jego nieefektywność wynika z faktu, że dłużnik ma wielu wierzycieli na znaczne kwoty, przewyższające czynny majątek dłużnika.

W tym stanie faktycznym nie budzi wątpliwości, że dłużnik R. J. w dacie zawarcia obydwu umów darowizny wiedział o wierzytelności powoda, którą powinien przewidywać co najmniej w zakresie ewentualności, skoro

jego wzajemna wierzytelność była sporna już co najmniej w dacie wystawienia przez powoda faktury vat (...). Sporne pojazdy wchodziły w skład wspólności majątkowej małżeńskiej R. i D. J. (1), ale to nie oznacza, że był to majątek w całości i zupełnie wyłączony z możliwości zaspokojenia się przez wierzyciela, któremu przyznane jest uprawnienie do żądania ustanowienia przez sąd rozdzielności majątkowej w trybie art. 52 § 1 a kro. Zatem skutkiem tych czynności było niewątpliwie to, że dłużnik R. J. (1) stał się niewypłacalny w wyższym stopniu z czym niewątpliwie powinien się liczyć. Według stanu na dzień orzekania w niniejszej sprawie powód wykazał brak możliwości zaspokojenia się z majątku dłużnika R. J.. Potwierdzają to okoliczności przytoczone przez komornika w postanowieniu o umorzeniu postępowania egzekucyjnego spornej wierzytelności z powodu bezskuteczności egzekucji, także z majątku wskazywanego przez pozwanego, tj. świadczenia emerytalno-rentowego. Sam dłużnik zaś zeznał, że nie jest już aktualnie właścicielem jakichkolwiek nieruchomości. Za czynny majątek dłużnika nie może zostać uznana wierzytelność wobec R. H., skoro prowadzona przeciwko niemu egzekucja w sprawie (...) została umorzona jako bezskuteczna ponad niewielką wyegzekwowaną kwotę ponad 4.000 zł. Zatem okoliczności sprawy wykazują w sposób obiektywny, że stan majątku dłużnika R. J. nie pozwala na zaspokojenie wierzytelności powoda, a pozwany mimo zarzutów nie wykazał okoliczności przeciwnej. W tym stanie sprawy nie ulega także wątpliwości, że pozwany w wyniku spornych umów darowizny odniósł korzyść majątkową (własność pojazdów, a w wyniku sprzedaży jednego z nich ekwiwalent w postaci ceny), a w związku z uzyskaniem korzyści bezpłatnie nie ma znaczenia czy wiedział bądź mógł - przy zachowaniu należytej staranności - dowiedzieć się o tym, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli (art. 528 kc).

Mając na uwadze powyższe Sąd Okresowy uznał, że powód wykazał zaistnienie kumulatywnie przesłanek z art. 527 § 1 kc w zw. z art. 528 do uznania za bezskuteczne w stosunku do niego umów darowizny pozwanemu pojazdów o nr rej. (...), dokonanych odpowiednio w dniach 26.05.2014r. i 8.04.2015r., co dało podstawę do uwzględnienia powództwa w całości i orzeczenia jak w pkt I wyroku.

O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 108 § 1 kpc w zw. z art. 98 § 1 kpc. Na zasądzoną kwotę składa się wpis w wysokości 4.716 zł oraz koszty zastępstwa procesowego w stawce taryfowej wraz z opłatą skarbową od pełnomocnictwa w kwocie 7.217 zł (§ 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 5.11.2015r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych- Dz.U. poz. 1804).